

DESAFIAMENTS I REPTES DE L'ECONOMIA

Dr. JOAN MARIA ESTEBAN

Institut d'Anàlisi Econòmica (IAE - CSIC)

Fins als anys noranta del segle passat el gran projecte intel·lectual de l'economia va ser la teoria de l'equilibri general. En Andreu Mas-Colell, llavors catedràtic a Harvard, hi va fer contribucions fonamentals. És un model d'una gran elegància matemàtica que intenta captar el funcionament dels mercats, resultant de les conductes racionals dels individus i les empreses. Aquesta elegància s'aconseguia deixant de banda factors que tenen una influència molt important en la conducta de persones i empreses. Interaccionant amb altres ciències socials, la recerca en els darrers vint-i-cinc anys i en els que han de venir intenta omplir aquest buit en diverses dimensions:

1. Els individus no sempre es comporten segons el màxim guany monetari. Aquí hi ha una forta influència de la psicologia social i es contrasten diverses hipòtesis sobre la conducta individual en base a la realització d'experiments controlats.

2. El model bàsic d'equilibri general suposa que les empreses no intenten influir en els preus amb les seves decisions. És evident que el món real és ben diferent. Mitjançant la utilització de teoria de jocs s'estudia la competència (o coordinació) entre empreses amb algun nivell de control del mercat.

3. El model bàsic feia total abstracció del marc institucional i suposava que les decisions del govern eren guiades pel "benestar general". Les decisions les prenen partits polítics que estan en competència per atreure el vot dels ciutadans. L'anàlisi de la competència entre partits polítics és ara un element integral de la modelització de les polítiques econòmiques. També el paper de la cultura, les institucions o la religió en condicionar les decisions és un tema amb un gran potencial de recerca.

El funcionament “macroeconòmic” dels països és una àrea fonamental, especialment des de Keynes. El seu model sobre la interacció de les grans magnituds agregades de producció, inversió, ocupació, o actius financers va caure en descrèdit i va ser substituït pel model “neoclàssic”. En els darrers vint anys hi ha hagut un ressorgiment de la perspectiva keynesiana d’entendre les relacions macroeconòmiques, amb Jordi Galí com un dels capdavaners d’aquest relançament. Queda encara un bon camí per recórrer.

Cal esmentar el progressiu refinament de l’aparell estadístic per a l’anàlisi de les prediccions dels models teòrics. La simple correlació entre dues variables ja no és considerada com una contrastació empírica acceptable d’una teoria. Cal poder demostrar la direcció de la “causalitat” entre les dues variables, utilitzant l’enfocament de “variables instrumentals”. Finalment, cal esmentar que l’ús de “big data” gràcies a la capacitat quasi il·limitada d’emmagatzemar informació canviarà profundament no només el treball empíric, sinó també la naturalesa dels models, adaptada a les noves possibilitats de contrastació.

